

Газыр зэраяклагъэхъащтым иофигохэм атегущылагъэх

Адыгэ Республикаам и Лышьхээ ишпээрлихэр плэльэ гээхээ нэфагъякэе зытьцэкээр Къумпыл Мурат Санкт-Петербург зэлукэгэу щыдырилагь ПАО-у «Газпром» зыфиорэм и Гээлорышланэ хэтэу, ООО-у «Газпром межрегионгаз» зыфиорэм игенеральне директорэу Кирилл Селезневым. Джащ фэдэу зэлукэм хэлэжьагь ООО-у «Газпром межрегионгаз Майкоп» зыфиорэм игенеральне директорэу Іэрэшыкъю Руслан.

Республикэм газыр йекігэхъээнигээ ПАО-у «Газпромым» и Гээлорышланэ и Тхаматэ Алексей Миллерэ Адыгэ Республикаам и Лышьхээ ишпээрлихэр зыгъэцэкээр Къумпыл Муратрэ мы ильэсам мэкьюгум зызэлокхэм раҳуухээгээ гүхэлжэр гэцэклагъээ зэрхэхэрэм тегущылагъэх.

«Газпромым» ишаа хабзэм иреспублике къулукхэмэр газовикхэмэр реступликаам газгошилэгэхэр зыфиорэм инфраструктуре пае Федеральне программеу «Урысые Федерации туризмэм зыгъэфедэхэрэм чыфуу атэлым къынхээчыгъэнэмкэ язэдэлжээ

ныгъэ осэ ин къыфишыгь. ООО-у «Газпром межрегионгаз» зыфиорэм игенеральне директор къызериуагъэмкэ, республикэм ичыпэ зэфешхэхэм газыр нахь дэгьюу алэкігэхъэгъэнэмкэ гүхэлжэу яэхэр щыгъэнэгъэм щыпхырышыгъэнэмкэ игъом газыгклем итын анаа зэрэтирагъэтырэм ишуагъэ къэкло.

Гүшьлээм пае, цыиф псэуплэхэр зээлихэрэ газрыклянлэхэр, газгошилэгэ станциехэр ашынхэу, агъафедэхэрэми гэцэкэхэйн юфшэнхэр арашыллэнхэр рахуухьагь, ахэм къахеубытэх псэуплэу Краснооктябрьскэмэр къутырэу Новый Сад зыфиорэмрэ.

Мыекъопэ районам итуристическэ класстер газгошилэгэ сетыкхэмэр щагъафедэхэр зырагъэхэрэ нэүжүм газэу агъа псэуплэхэр нахьыбэ хүнен мэгүгъэх. Проектеу «Лэгъо-Накъа икъэлгэхъэхэр» зыфиорэм инфраструктуре пае Федеральне программеу «Урысые Федерации туризмэм зыгъэфедэхэрэм чыфуу атэлым къынхээчыгъэнэмкэ язэдэлжээ



— 2018-рэ ильэсхэм атэлым къыпкырыкырэ юфхабзэхэр зэшшуахых.

Къумпыл Мурат къызериуагъэмкэ, республикэм газыр йекігэхъээнигээнэмкэ проектхэр гэцэклагъэ зыхуухэкэ, Адыгэим итуристическэ класстер энергиим зэрэхыкэрэм иофиго зэшшихын амал иэшт, джащ фэдэу псынкэу хэхьо-

ныгъэ зышире Тэхьутэмийкье ройноми иофихэм язытет нахьышу хүүшт.

«Непэкэ Адыгэир анах псынкэу хэхьонигъэ зышихэрэ шольырхэм ашыщ, газыр алэкігэхъэгъэнэмкэ пэрхэм къахеубытэ. Ау реступликаам ижкономикэ зыкызэринэтийрэм dakloy klyachéхэм джыри нахь ахгэхъэгъээн фаеу

пшъэриль къэуцу. Инвестицихэр нахьыбэу гээфедэгъэнхэмкэ, турист инфраструктурэм хэхьонигъэ егъэшыгъэнэмкэ, джащ фэдэу Тэхьутэмийкье районым индустримальнэ пархэр щыгъэпсыгъэнхэмкэ амалыкэхэр аш къытыштых», — къыуагъ Къумпыл Мурат.

Компанием иофишэн ильэныкъо шъхьаэхэм зыкэ ашыщ социальнэ пшъэдэкъижыныгъэр — аш епхыгъэу зэдэгүүгъэхэм ялэхъан Адыгэир программеу «Газпром — детям» зыфиорэм хэлэжъэнэмкэ юфиго гээфагъэхэм къащууцугъэх. А программэм къудельтий спорт псэуальхэр шыгъэнхэр.

Урысые Федерации ишьолъырхэм газыр зэраяклагъэхъащтым программэм къыдыхэльтийгэе «Газпромым» 2005 — 2016-рэ ильэсхэм Адыгэир псэуплэхэр зээлихэрэ газрыклонэ 13 щигъэпсыгъ, пстэумки ахэм якъихьагъэ километри 152,4-рэ мэхъу. А гүхэлжээни язэшхөхин сомэ миллиард фэдиз пэуагъэхъагъ. Аш къыхэклэу реступликаам газыр зэращиэкъяхъэрэр процент 69,3-м къынхээжъэхъагъэу процент 91,8-м нахьыбэ ашын альэкъыгъ (Урысые гурытымкэ — процент 67,2-рэ).

Адыгэ Республикаам и Лышьхээ ипресс-къулыкъу
Сурэтийр А. Гусевым тырихыгъ.

Къэбзэнэгъэм лъэплъэх

Урысые Народнэ фронтам ишьолъыр къутамэу Адыгэ Республикаам щылм «Генеральная уборка» зыфиорэм проектам къыдыхэльтийгэе Мыеекъуапэ иурамэу Низпоташнэм дэжь щыт псыутэм йуль хэкъыр аукъэбзыгъ. Мы чыпээр цыифхэм интерактивнэ картэм щыхагъэунэфыкыгъагъ.

Мыш щыпсэухэрэм къызераюремкэ, зызыгъэпсэфын гүхэль зиэу ыккі пцэжъые ешэ-



пльхэхэкэ, бэшэрэб зэфешхэхэу, тутын стафэхэу, нэмүкі хекіеу щыпльэгъурэр бэ.

ОНФ-м илъыклохэм псыутэм къыпышыль чыпээр аукъэбзыгъ. Мыш пэммычжъэу щыпсэухэрэ цыифхэри юфхабзээм къыхэлэжъагъэх. Шыххыфым къеклонлагъэхэм къызэрэхагъэшыгъэмкэ, мыш фэдэ юфхабзэхэм мэхъанэшо я. Къаалэр къэбзэнэм ахэр зэрэфэйорышхэрэм dakloy цыифхэм

ячылыс икъэухумэн анаа нахь тарарагъадээ.

— Мы ильэсир экологием и Ильэсэу зэргэлэнэфагъэм dakloy тичылыс ибанигъэ къызэрэхумэн эзкэми тыптын фае, — къыхигъэшыгъ «Народнэ фронтам» илъыклоу Татьяна Калининам. — Мыш фэдэ юфхабзэхэм цыиф зэфешхыфхэр зы пшъэрильным фещэх — яшьолыр зэргээхэзштэм ахэр фебанэх.

Къыхэтэгъэшы, «Генеральная уборка» зыфиорэм проектам къыдыхэльтийгэе зышамыгъэунэфыгъэм хэкъыр щыратэхъяа Адыгэир чыпэ 34-рэ къынхээжъэшыгъ. Ахэм янахьыбэр Мыеекъуапэ дэт. Хэкитэхъяа ашыгъэхъагъэ чыпэ 14-р аукъэбзыжъыгъ, нэмүкіхэм альэнхыкъоюю юфшэнхэр раъекъокхы.

Гъонэжъыкъо
Сэтэнай.





Къуаер чыжъэу щыуагъэкъы

Адыгэкаалэ дэт щэ заводыр ильэс 15-м ехъугъэу мэлажьэ. А уахътэм кыклоц кызызетеуцууи, учредительхэр зэблихъухэуи хъугъэ. Ау мы аужыре ильесхэм зэпымыоу тоф ешлэ. Кыдигъэкъыре гъомылапхъэхэм ашыщэу анах мэхъанэ зеритирэр адыгэ къуаер ары. Аш нэмикэеши щыууи, щати, нэмикі гъомылапхъэхери аш ешых.

тофшаплээм ипащэу Ашыр Эдуард кызызериуагъэмкэ, заводыр адигэ къуае къезышыхэрэм я Ассоциации хэт. Адыгэим адигэ къуае кызызышыхэрэм яфитыныгъэхэр кыгъэгъунэнхэм пае хыкумым иунашьокэ ар зэхащаг. Аш хэхъэх Адыгэим ит щэ заводхэу Мыекуапэ, Джэджэ, Шэуджэн, Красногвардейскэ районхэм артихэр, къутырэу Тамбовскэм якил псэуплэу Новэм адэтхэр.

Ахэр якил Адыгэкаалэ дэтыр ары нылэп джы цээ «Адыгэ къуай» зыфиорэр зийэнхэ фитхэр. Ахэм яфитыныгъэ къэзыуухумэрэ тхуялхэр къараатыгъэх. Адэ а щэ заводи 7-м нэмикэеши бэшлагъэу «Адыгэ къуай» алоэ мы гъомылапхъэр къэзышыщтыгъэхэм яфитыныгъэхэр укууагъэхэ хууцтхэба? А учлээм иджэуаплэу заводым

ипащэ кызызериуагъэмкэ, ахэм яфитыныгъэхэр укууагъэхэр. Къашшытэе къуаер джыри къашшыт, ау нэмикыцэ илэшт.

— Адыгэ къуаер Адыгэим имызакъоу, тильэпкъэгъухэу Къэбертэе-Бэлькъарым якил Къэрээ-Шэрджэсым, Адыгэими эзрахэтэу, ашизыххэрэр сыдеуштэу а шхыныгъом еджэштых? — теупчы пащэм.

— Ахэм къашшырэ къуаер сэ сүүпльэклугъэ, ау зэрэхарыр шыкыр Адыгэим зэрэшшырэм текы. Арэу щитмы, адигэ къуаекэ еджэх якил ильээсээ шхуугъэу Урысюем щызэлтшашээ, дэгъюуи щашэ. Ау къое зэфэшхъяфэу Урысюем щашэрэм (ахэр 100-м къышгэжжагъэу 200-м нэсы) адигэ къуаер ахкыуакэрэп.

Къое дэгъу ипхыним пае щэ дэгъу уилэн фад. Шэр за-

водым Краснодар краим ичылээ зэфэшхъяфхэм къащечэфы. Ар лабораториехэм яшылпкъэу ащаупльэклу, къуаер раҳы зыхъукэ, ишыкэ къыдилытэхэрэ шапхъэхэр шлокл имылэу агъэцаклэх. Къуаев идэгъугъэрэ аш ипчагъэрэ зэгъэшгэгъуа. Арыш, заводым иофышэхэр къуаев идэгъугъ ары кызылпкъырыкылхэрэ. Гъомылапхъэм идэгъугъэ къыщаагъаклэу аш ибагъэ хагъахъорэп. Заводым иучредительхэм адыгэ къуаев ишын уахътэ зэришыгъягъэр къагурэло.

Адыгэкаалэ дэт щэ заводыр инэп, нэбгыре 20 нылэп тоф щызышлэрэ, ау ар зылкь иуцогъэ коллектив дэгъу. Апэрэмкэе лукыжьырэ багъэ, ау мы аужыре ильесхэм ахэм ялчагъэ мэктэ дэд, ялжжаплэе егъэрэзэх, яофшэни агу етыгъ.

Непэ Адыгэкаалэ къыщаагъэрэ къуаер зэрэ Урысюеу щашэ. Ашкэ заводым гъусэгъоу илэх Кыблэ федеральнэ шьольтырим ит «Магнитхэр». Москва якил Урысюем инэмикэеши чылэхэм «Перекресток» якил «Пятерочка» зыфиорхэрэ щэлэшхохэм адигэ къуаер ашыуагъэкы.

Непэ заводым сидрэ лъэнкыоки (лэжжаплээмкэ, хъакулаххэмкэ) чылэхэм тэмьльэу рэхьатэу тоф ешлэ, гүхэль дэгъухэри илэх. Гүшүлээм пае, щэ заводым хэтэу фирменнэ тучан кызызтуухын ягүхэль. Аш игъээпсийн якил фэкло. Заводым къашшырэ гъомылапхъэм щыц мы тучаным щыуагъэкыт. СИХЬУ Гошнагъу.

Мэзхэм шъуахахъэ хъущтэп!

Мы мазэр екыифэ цыфхэр мэзхэм ахэмыхъанхэм фэгъэхъыгъэ унашьом Адыгэ Республиком мэзхэмкэ и Гъэорышлаплэ шышхъэум и 10-м кіэтхагъ. Республиком имэзхэм ыкчи къэралыгъо мэз фондым ичыгухэм машлом закъыштэнным ишынагъо зэрэштыэм ар епхыгъ.

«Туристхэм ыкчи мыш щыпсэухэу мэзхэм клохэрэм гүнапкэ зэрафагъэуцугъэм кыхэклэу машлом зыкымыштэнхэм щынэгъончъэгъэ шапхъэхэр шлокл имылэу агъэцкленхэ фад», — къышауагъ мэзхэмкэ Гъэорышлаплэ.

Унашьор пэцэклагъэ хууным фэш мэз хэхъаплэхэр къагъэгъунхэх, ухэхъан узэрэфимытыр къизылтыкырэ тхыгъэшхоххор апалаагъэх.

Ведомствэм къызэритыгъэмкэ, мэз фондым ичыгухэм машлом зыккаштагъэу зы хуугъэ-шлагъ агъэунэфыгъэр. Ар поселкэу Гъээрэриплэ километрэ 20-кэ пэччыжэу шышхъэум и 10-м щихъугъэр ары. Псынкагъэ хэлтэу зэрэзекуагъэхэм ишуагъэкэ гектари 2-м зыцзызыушъомбгъуяа машлор агъэлосэн альэктигъ.

Мэзым е аш къыпышиль чыгухэм машлом закъыштагъэу зышульгэгъукэ, «линие занкэм» ителефонхэм шуутау: 8-800-100-94-00-м ыкчи 8(8772)52-22-29-рэ, 8-918-420-03-12-рэ.



Күшхъэфачъэр зикласэхэм апай



Клэлэцыклюхэм яшынэгъончъагъэ фэш күшхъэфачъэр транспортыр зикласэхэм хэушхъяфыкыгъэ пкыгъохэр зэрэгэфедэнхэ фаем полицейскэхэм анаэ тырарагъэдзагъ.

Еджаклохэм ягъэмэфэ зыгъэпсэфыгъо макло: джэгуклэ зэфэшхъяфхэр кылахах, къаклюхэ, роликхэм атетхэу якил күшхъэфачъэхэм атесхэу къачыххэ. Щынэгъончъэу тогуум зэрэшшызеклюхтэ шыкылхэм афэгъэхъыгъэ зэдэгүүлэгъухэр зыгъэпсэфыгъэ чылэхэм якил Адыгэкаалэ иурамхэм автоинспекторхэм клэлэцыклюхэм ашадашыгъэх.

Күшхъэфачъэр бгээорышлэныр — зепфэшүн закъор арэп, уипсауныгъэки, уицшыненгъэки, нэмикэеши цыфхэу гъогурыклохэм хэлжжэхэрэм альэнхыкоки пшъэдэкыжь ин зэрэпхырэр

пшыгыгүпшэ хууцтэп. Ильэс 14 зымынубжхэр автомобильхэр зэрыклоэр гъогум күшхъэфачъэмкэ техъанхэ зэрэфимытхэр ныбжыкылхэм къафалотагъ. Макъэ къэзигъэурэ пкыгъохэр күшхъэфачъэм зэрэтэйнхэ фад ыкчи емьжжэхээ техническу зэрээтегъэпсхъягъэр нахыжхэм арагъэулэлкунэу зэрэштыр аралуагъ.

Джащ фэдэу күшхъэфачъэр транспортыр зикласэхэм шьобж хамыхынхэ фэш къэзыуухуумэштэх пкыгъохэр зэрэгэфедэнхэ фад агу къагъэкыжыгъ.

Тисаугъэтхэр сыдигъо къэгущыи эштха?

Союзне къэралыгъор зывзеб-
гырэым, тихъэгу гъогоу кын-
кыгъэр гъезет пстэуми пломэ
хүнэу яапэрэ нэкүбгъохэм
къараагахъэу фежьагъэх. Зы-
тхылъкэ а предметыр акун
фаеу хэгъегум зэрэшалыта-
гъери итъо шыпкъэу хүгъэ.
Шыпкъагъэр зылъапсэу Ѣйт
тарихыр ары цыф жуузе-
хэр зекъозгъеуцощхэр. Ашкэ

тур амыгъэбъырынэу хуреп,
уихъэгъу итарихъ лытэнгъэ
фуягъашы, блэкъыгъэм урагъэ-
гупшисэ. Тятэжъ плашъехэм
тарыгушхонымки ахэм мэхъэнэ
гъэнэфагъэ ялэу Ѣйт. Тапекъэ
тыпълэншынш, зыгорэхэр ит-
хухъанхэмки тарихымрэ
культурэмрэ ясаугъэтхэр къэбар
къэкъуаплэх. Архитектурэм
ылъэныкъокли ахэм пшъериль
тэнэфагъэ я. Общес-
твэном икультурэ, изз-
хашыкъ, иэкономикэ
нахь лъагэ къес, ита-
рихъ-культурэ къени
нахь фэсакы.

Тиреспубликэ чып-
лэу ыубытырэм культурэ къеним епхыгъэу
псэольэ 2000-м ехъу ит. Ахэм ашыщэу
археологиемкэ сау-
гъэт 1500-рэ, тарихымкэ — 500, ар-
хитектурэмрэ монументальнэ ис-
кусствэмрэкэ — 50. Адыгейим къыыхъу-
гъехэу лъыхъужынгъэ зерахъээзааом
хэктодагъэхэм е къыхэкъыжыгъехэм
ясаугъэтхэр, Николай Чудотворцэу къохъэ-
пэхэгъегүхэм я Сан-
та-Клаус зытырахыгъэм исаугъэтэу къа-
лэу Мыекъуапэ дэ-
тыр, Пушкинным и
Унэ, Гупчэ мэштияр, Троицкэ кафедраль-
нэ чылысыр ыкчи нэ-
мыкчи чылысхэу республикэм итхэр — а
пстэуми тарихъ гъэнэфагъэ апыль. Мые-
къопэ ыашхъэу «Ошадэм», исп унэ-
хэм, къуаджэу Ула-
мехъанэшко зиэхэм ашыщых
хэгъегум икультурэ-тарихъ са-
угъэтхэр. Къыткэхъухъехэрээр
цыфыгъэ шэхъэ даху Ѣйтэхэм
арыгъуазхъэу, я Хэгъегу шу-
альэгъоу, фэшьыпкъэхъэу плу-

юфым изэшшохын мыльку пэ-
лууэхъэгъэн зэрэфаем Ѣеч
хэлъеп, ау тэ джыдэдэм зи-
гугуу тшырэр тарихъ мэхъа-
нэ зиэ саугъэт пэпчье пыль
къэбарыр угъоигъэнэр, зэлья-
гъэштэгъэнэр ары. Къыткэхъ-
ухъехэрээм япунки, лъэпкъ
зэфшъяафхэм къахкыгъехэр
зэгурьохэу зэдэспэунхэмкэ
мэхъанэшко аш ил.

Тарихъ-культурэ сау-
гъэтхэр къэралыгъом къеухумэх, тэ
юфыгъоу Ѣйтээр зэкэ къэтэ-
тынэу пшъериль зыфэтшы-
жырэп. Ау Ѣйтсэ заулэкъэ
къэдгъэльягъо тшыогуу общес-
твээм зэгурьоныгъэ-зэдэгъэ-
штэнгъэхэлъынымкэ ахэм
яшоигъешко къизэрэккорэр.

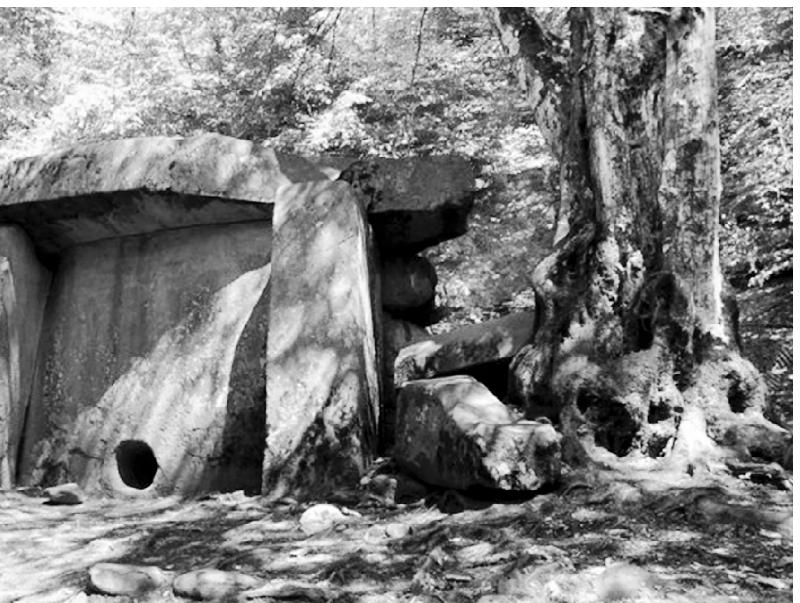
Адыгэ Республикаам и Лышь-
хэштэгъэу Тхакууцинэ Аст-
лан иэпилэгъушо хэльэу 2013-
рэ ильесым монументальнэ
комплексэу «Зыкъынгъэмрэ» зыфиорэр
Зэгурьоныгъэмрэ» зыфиорэр
къалэу Мыекъуапэ къыщы-

**Адыгэ Республикаам инахыжъхэм я
Совет зэриллытэрэмкэ, тарихъ-культу-
рэ материал баеу тиреспубликэ иэр
къыткэхъухъехэрээм япунки икьюу
гъэфедэгъэн фое. Республикаам
зыпсэурэ цыф лъэпкъ пстэуми
язэгурьоныгъэ аш нахь ыгъэпйтэшт.**

зэуахыгъ. Архитектурнэ псэ-
уалъэм джэнкъо теплэе ил.
Сау-гъэтэм ижыре таурыхъ-
хэм, хэбээ-зэхэтыкъэхэм къа-
хэхыгъехэр төолъагъо, аш
нэмийкэу адыгэхэм ятарихъ-
рэ якултуэрэз чыпэшко ашы-
зыбуытыгъэ лъэпкъ лъыхъуж
12-мэ ясурэтхэр (барельефхэр)
тешхъягъэх. Ахэр: Тыргъэ-
тай, Рэдэд, Инал, Бэрсэй Умар,
Самгүй Амин, Къалмыкъ Юр,
Къаншъэо Шээбуыкъу, Къэзан-
ыкъо Джэбагъ, Дэгумыкъо

хъущт. Ау сау-гъэтэм итарихъи
аш тешхъягъэхэм апыль къэ-
бархэри бэп цыфуу зышлээр.
Тэри аш ыуж тихъягъагъ, ау
зи къыкыгъэп. Экскурсионнэ
тхылхэмии материал адэдгъо-
тагъэп. Ау буклет дэгүү, а
сау-гъэтими, нэмийкъэу тиэхэмии,
афэгъэхыгъэ къэбар икъу дэ-
тэу тиалагъэмэ, титарихъ фэгъэ-
хыгъэ шэнэгъэу тиэхэм бэкэ
нахь ахэдгъехон тлээхэ-
штэгъэ.

Къэзаныкъо Джэбагъ (1685



— 1750) Къэбэрта-
еклэ общественэ
юфышшоу Ѣйтгэ.
Адыгэ хэбээ мит-
хыгъэу Ѣйтээр ап-
рэу аш зэригъефа-
гъэу алъытэ. Къы-
рым хъанхэмрэ тыр-
ку султанхэмрэ яф-
мэ-бжымэ адигэхэм
къатыримыхъаным
фэбанэштэгъ. Черке-
сиер Урысыем нахь
пэблагъэ хъунэу
фэягъ. Апэрэ Петр
Астрахань Ѣшыуклэ-
гъагъ. Материал гъэ-
шэгъоношиб къенагъэу
щи юфу зэшүүхы-
штэгъэхэм, дунэете-
тыкъиу илагъэм афэ-
гъэхыгъэу. Фольк-
лорым епхыгъэу къе-
нагъэр маклэп. Псэ-
лъэ къеклэ Ѣерохэу
аш къышыщыгъэхэр
джы къызнесыгъэм
цыфхэм къахнэ-
гъэхэу къыкъалоты-
къыхъэ.

Бэрсэй Умарэ
1807-рэ ильесым къа-
лэу Мыекъуапэ пэ-
лагъэу Ѣысыгъэ ав-

дзэхэ къуаджэм къышыхъуугъ.
Ильеси 8 ыныбжъэу тыркухэм
атыгъугъагъ ыкчи Мысыр ща-
щэгъагъ. Аш французыбзэр, ара-
пбызэр, тыркубзэр, татарыб-
зэр Ѣызэригъэшлэгъэх. Фран-
цием Ѣеджагъ. 1834-рэ иль-
есым ихэку къыгъээжыгъ,
урсы подданствэр ыштагъ ыкчи
зэдээклэхэй пачхыхъэм идзэ
хэхъагъ. Ставрополь дэт гу-
бернскэ гимназием адигаб-
зэмкэ Ѣыригъэджагъэх. Шэ-
нэгъэлжым, просветителэм,
тхаклом адигэ литературэм
иуцун иахышишо хишыхъагъ.
Урсы графикэм тетэу адигаб-
зэм играмматикэрэ ихъары-
фыльэрэ зэхигъэуцаагъэх. К.
Ф. Сталь тхылъэу «Этнографи-
ческий материал черкесского
народа» зыфиорэм Бэрсэй
Умарэ иэтнографическэ мате-
риал Ѣигъэфедагъ.

Тыргъэтао (335 — 389), тиэрэ
ыпэкэлэгъэштэгъэм, Ѣынэнгъэ
гъоу къыкъулахъэм сурэтэш-
модельэрэу Стлашы Юрэ юфы-
шлэгъэкъэ тээклэ тифэнэуас.
Синхдэм япщэу Гекатей иш-
хэгъэусэ ипщэпэ бзылфыгъэ
бланэм лэкъыб къышын ыл-
эхыгъ. Аужыкъэм Гекатей егъ-
зыгъэу Ѣигъэлэхэрэ ллакъохэр
зэкъуегъэуцохэшь, аш зао-
решылпэ ыкчи регъэуцаалэ.
Мыслы бзылфыгъэу Тыргъэтао
лъыхъужынгъэу зэрихъагъэмкэ
тарихъым хэхъагъ.

Къалмыкъ Юрэ Хъамзат



**Тиреспубликэ чып-
лэу ыубытырэм
культурэ къеним епхыгъэу
псэольэ 2000-м ехъу ит. Ахэм ашыщэу
археологиемкэ сау-
гъэт 1500-рэ, тарихымкэ — 500, ар-
хитектурэмрэ монументальнэ
искусствэмрэкэ — 50.**

гъэнхэмкэ пшъерильшо ахэм
я.

Ижъыкъэ къыщегъэжъагъэу
къэралыгъохэм япащхэм къа-
гурьоштэгъэ шэолъэшхохэм
яфмэ-бжымэ цыфхэм яз-
хашыкъ, ягушыасакъ зэр-
тирихъэрэр. Сау-гъэтхохэм

фыщтыкъэ афытиштэгъэ.

Къалэу Мыекъуапэ Урсыем
итарихъ къалэхэм яспискэ
хагъэхъагъ, хэгъэгумкэ аш
фэдэ къалэхэр 400 пстэумкэ
зэрхъухэрэр. Къеншишом изы-
тетрэ икъеухъумэнэ уамы-
гъэгумэкъын пльэкъирэп. Мы

ЛъЭПКЬ ИСКУССТВЭМРЭ ЩЫПЭНЫГЪЭМРЭ

Адыгэ Республика, Къэрэшэ-Щэрджэсым язаслуженна артистэу, пщынэо цэрыю, орэдусэу Лыбзыу Аслан лъЭПКЬ музыкальна искусство еплыкэ хэхыгъэхэр фырилэх. Гукэ ыльэгъурэм псе кыпигъакэ зэрэшонгъор иофшагъэ кыхэдгэшэ гущыгъу тыфэхъуг.



ПЩЫНАОР, ГЪЭЖЬИНЧ ТИОРЭД!

— Сызыфежьэгъе юфшэнэир зэрэкниныр сэшэ, — кьеуатэ Лыбзыу Аслан. — Мурадэй сиэр щыэнгъэм кыхэсхыг.

— ЛъЭПКЬ музыкальным Юф дээшишэрэ Адыгэ республикэ общественнэ зэхахьэу «Этникэм» пэшнгъэ дызеохь. Мурад шъхьайу ийм гъэzet-еджэхэр кыкгэчилэх.

— Цыфхэм ташлоофмэ дэгъуба. ЛъЭПКЬ гупшицы сэхкыпкырыгызэ, тиофшэн социальна мэжанэу илэр щыэнгъэм щыпхырытэцы. Искусствэм хэхыонгъэ щызышынэу фежьагъэхэм, ныбжыкгэхэм, творчествэм пиль купхэм илэгъу тафхэху.

— Шушэ пчыхээхэхьэу Краснодар щыкгэчилэх «Этникэм» имурадхэм ашыцыгъя?

— Артисти 150-м нахьыбэ зэхахьем хэлэжьаг. Къэрэшэ-Бэлькъарым, Къэрэшэ-Щэрджэсым, Краснодар краим, Адыгэим янбжыкгэхэр сценэшхом къедгэблэгъаг. Ахэр ординох, къешуаклох, театрэм иофшэнэх. Проектын диштэу ялэпэлэсэнэигъэ кыагэлэгъонымкэ тишуагъе ядгээгыг.

ШОЛЫРХЭМ ЯКУПХЭР

— Краснодар щыкгэчилэх концертэр цыфхэм агурихыг. Ятлонэрэу зыми кыщыгъэлэгъоштба?

— Щэрджэскэлэ, Налщык, фэшхъафхэм макъе кытагъэлгүй, кытажжэх.

Ясэнхъаткэ юф зышээрэ артистхэм анэмкыгэу художественнэ ансамблэхэм ахэтхэм ахьщэу концертэм кыщыхахырэр илэгъу тиофшэнэигъэ сабийхэм ятэты. Концертхэр зэхаттэхэ зыхыкэ, артистхэр искуствэм нахь куоу фэгъэсэгъэнхэм тыпиль.

— Концертхэм ахэлэжээрэ купхэм ташыгъэгъуазба.

— Ахэр Къэрэшэ-Щэрджэ-

сим икъешьюкло купэу «Меркурий», абхаз музыкальна лэмэ-псымэхэр зыхэт ансамблэу «Бзабза» зыфилорэр, Къэрэшэ-Бэлькъарым иансамблэу «Хватхэр», Краснодар иныбжыкэ купэу «Нартхэр», Адыгэ Республика мэ «Ошадэр», «Абрекхэр», нэмикхэри.

— Аслан, тызыхэт лъЭПКЬ кыдэллытэмэ, аш фэдэ концертхэр зэхэшгэшгэшхэр. Нешүрэ мафэмкэ шъуйи гухэллыр кытгэллоным уфхэхьазыра?

— Ар упчэ дэгъу. Амал зилэм шыкгэшхэр къегьотых. Зы мэфэ юфэп тызыфежьаг. Ошла, гущыгэ дахэм уигъэбээз зылтытэхэрэм адесгэшгэш. Цыф цэрыохэм, лъЭПКЬ искуствэм фэгумэхээрэм кыльялорэм уедэу зыхыкэ, узэ-

хэр кызызэрэзготыхэм сэгъэгушхо. Непэтишуагъе зэдгээхээр ныбжыкгэхэм артист цэрыохэр къахэхынхэу сэгүгъэ. Кызыгурэо, зэкэри артист сэнэхъатын гуки, псэкли зыратын эзэрфэмыхъазырхэр. Хэгъэгум ишыкгэгэ цыфыши хүнхэу тыфай.

— ЛъЭПКЬ шэжж уимызэу уапэкэ ульын клотэн плъЭКЫШТМИ сшээрэп. Адыгэ шъуашэм, адыгэ быракьим, адыгабзэм изэгэшэшэн афэгэхыгъэхэ зэхахьэхэр еджаплэм фэсэгъадэх. Ныбжыкгэхэр арх анахьзу сзызфэгумэхэхэр. Сэккасломэ сшоигъор мэфэким ухэлажьэмэ, орэд къэплоньшь, укъэшьоньшь, узэбгырыкыжынэу шытэп. ЛъЭПКЬ гупшицы эзкэми ашьээ зыбгэуцукэ, мэфэким ялгунгээ мэхъянэ нахьшиу кыбгурошт.

ЩЫС ЗАУЛЭ КЫТ-ФЭПХЫ ТШОИГҮЙ

— Мэфэким концертэм ордэу кыщаорэм уасэ фэшшын фае. Орэдим ишуагъэкэ адыгабзэр зэхэхы, уиньдэльфыбээ юф ешэ. Искуствэ лъагэр цыфхэм алъыэсэ зыхыкэ,



рэлъякотэштэм угупшицы. Кыныгъохэр кызыэтинэхэу туялгаг.

— Адыгээм зэрайо, мэзыр къээгъэкгэчилэх мэзыр зэрипхъожырэр. Купэу зыцэ къенгэчилэхэм пэшэ дэгъухэр ялэх. Шъузэкоуцомэ, шъульыкгэчилэхэм сэлъытэ.

— Гу пытэ зилэ ныбджэгъу-

МЭФЭКИХЭМ ТАГГЭГҮҮЗЭ

— Аухыре ильэхэм Адыгэ Республика имэфэким нахьыбэ хувьгэх. Зэхахьем уахэлжээнэир шэншишүү фэхүгъэу кытгэллонгэчилэх. Сыда аш лъапсэ фэхүгъэр?

концертхэр нахьыбэ зэхэтшэнхэу цыфхэр кыкгэлэхуэ аублэ.

— Адыгэ шъуашэм и Мафэ мэхъянэу ептырэм сида уээригъэгупшиэр?

— ЛъЭПКЬ музыкальнымкэ адигэ шъуашэр анахьэу кыхэдгэшьэрэм ахэтэлтэйтэ. Зыцэ къеслигъэхэ ансамблэхэм адигэ шъуашэр ашыгхэм концертхэм ахэ-

лажхэх. Адыгабзэр, лъЭПКЬ шэнхабзэхэр кыаэтихых. Шъуашэр зэрэзепхьашт шыкгэшхэр кыаэтихых.

— Орэдим зэрэхэльэу, адигэ шъуашэр тарих намысэу Кавказ ильэпкхэм аштагь. Тишиуаш ѹдэхагъэ нэм фэпльырэп.

— Цыфыр орэдим еплы. ЛъЭПКЬ шъуашэм шэнхабзэхэр егээптих. Тапэки зэхэтшэцт концертхэм лъЭПКЬ музыкальна искуствэм зызеришьомбгүрэр кыаэтихых.

— Шъигухэллышхэр кыжжудэххуунхэу шуфэтэй. — Тхьеугээпсэу.

Корреспондентыр

Лыбзыу Аслан пэшнгъээ зыдизэрихьэр «Этникэм» ипчыхээхахэхэм уялты зыхыкэ зыогъэпсэфы, къэкшошт уахьтэм угупшицы. Музыкант цэриор чыжэу пльэхэрэм ашыц. Ордышуу кыхихырэр пшынэмкэ ыгъэжьынчизэ лъЭПКХЭР зэфещэх. Адыгэ Республика и Къэралыгъо филармоние А. Лыбзыум ипчыхээхахэхьеу Ѣкторэм ашыц егашы сцыгъупшэжьыштэп.

Залышхом тысыгээ нэкл илжигъэп. Искуствэм пыщаархэхуу пышинаом илэгү фытеохэрэм адыгэхэм язакып ахэтльяа хохэр. Урысхэр, ермэлхэр, гүнэгүу Краснодар краим, къош Республикахэм кызыгыгъэхэр ахэтых. Концертэр кызыауым, А. Лыбзыум гоуцохтхэр зэнэхэхэхээ, нэпэопль сурэтхэр атырахыгъэх. «ЛъЭПКХЭР зэфээзээрэ пышина» кытиуагъя тинэосэ урыс пшьашъэм.

Израиль Ѣысэххэрэ адигэхэм адэжь Лыбзыу Аслан зэклом, ипчыхээхахэхэхэхэхэм Ѣдэхгэчилэх, агъашгэчилэх.

Адыгэ Республика и Къэралыгъо лъЭПКЬ къэшьюкло ансамблэу «Налмэсм» и Унэмыгъэ Ѣкторэм концертэр А. Лыбзыум зэхишагь. Адыгэим, Къэрэшэ-Щэрджэсым язаслуженна артисткэу Нэчэс Анжеликэ, ордино ныбжыкгэу Цыше Зарет, нэмикхэм гущыгъэ тафхэхуг. А. Лыбзыум итвортчествэ кыхагъэшьгээр пышинаом ежьим иеу искуствэм лъэгъо шхъаф зэрэшыгъиришьэр ары.

Олимпиадэ джэгунхэм дзюдомкэ дэшье медалыр къашыдэзыхыгъэ Мурдрэнэ Бисльянни иныбджэххэр игъусэххуу концертэм къэкшох. Къэрэшэ-Бэлькъарым кыкыгыгъэ спортомен А. Лыбзыур бэшлагэуу инэуас.

— Аслан имузикэ сигуапэу седэу, сэгъэгушхо, — кытиуагъ Мурдрэнэ Бисльян.

Къегъялы, Пышинаор, лъЭПКХЭР зэфээзээрэ, искуствэр лъагэу зылтырэ орэдир! О уишшагэуу тамэу кыгыгаклэрэ бэгъошт.

Адыгэ Республика и Къэралыгъо шхъафтын искуствэм ылъянькэлэ Лыбзыу Аслан кыифагъэшьашэмэ хъущтэу тэлтэйтэ.

ЕМТЫЛЬ Нурбай.
Сурэтим итыр: Лыбзыу Аслан.

Ныбжыкіэхэмрэ патриотическэ шуныгъэмрэ

«Вертикальм» тегъэгугъэ

Дзэ-спорт джэгунэу «Текноныгъэм» хэлэжьэхэрэ купхэм якізүх зэлукіэгъухэр Москва хэкум щэклох. Шышхъэум и 15 — 19-м Урысыем иныбжыкіэхэр апэрэ чыпіэхэм афэбэнэштых. Адыгэ Республикэм иклубэу «Вертикальм» гъэхъагъэхэр ышынхеу тегъэгугъэ.

Финалныкью Севастополь хэжьэрэ зэнэкью Севастополь щызэхашаагъэм команди 10 щызэлуклаагь. Кыблэм ыкы Темир Кавказым яныбжыкіэхэм ялэпіэсэнэгъэ къагъэлэгъугъагь. Адыгэ Республикэм гъэсэнгъэмрэ шенгыгъэмрэ и Министерствэ зэхэцэн юфхэмкэ лэпіэгъу зэрафэхъу гэм ишудаагъэ и тиклэлэеджаклохэр спорт лэпкхэмкэ зэлукіэгъухэм квашыхэштых, ящэнэрэ чыпіэр кыдаахыгъ.

Урысыем и Федеральнэ кыулкьюо пычныж яяжьыгъэним фэгъэзагъэм и Гъэйорышаплэу Адыгэ Республикэм щыэр, Урысыем и ДОСААФ АР-мкэ иктуутамэ «Вертикальм» ипашхэм, еджаклохэм афэгушуагъяа.

Патриотическэ шуныгъэр дэгъую гъэпсигъэнэ, ныбжыкіэхэр дээ куулкьюм фэгъэхъазырыгъэнхэр клубэу «Вертикальм» ипшээрэлт шъхъал. Дзэ-спорт джэгунхеу «Зарницэм», «Текноны-



гъэм «Вертикальм» чанэу ахэлэжьагь. «Арми-2017-р» зыфилрэм тинибжыкіэхэм гъэхъагъэ щашынэу афэтэо. «Вертикальм» ипашэу Ю. Шестаковым, еджаклохеу Алина Веселовам, Ве-

роника Кияшкинам, Илья Абакумовым кызэрэтауагъяу, зэнэкьюхэм ахэлажъхээ, ялэпээсэнэгъэ хагъахь.

Суретым итхэр: «Вертикальм» шытхъур кыыфэзыхыхэрэр.

Дзюдо

Мыекъуапэ зыщагъэхъазыры



Ионыгъо мазэм и 15 — 20-м Урысыем дзюдомкэ изэнэкью Севастополь хэлэхэдээ шыклошт. Бенаклохэм ялэпіэсэнэгъэ хагъэхъоным, лъякіеу яэр нахьышлуу зыдашшэжынным афешл алтырэгүм щызэлоклэх.

— Налщык щызэхашаагъэ зэнэкьюм сыйхэмлэжьэнхи хууцт, — къеуатэ Урысыем ихэшипкыгъэ командэ хэтэу Ордэн Андзаур. — Дунээ зэлүүтэй.

Сергей Хованскэм физкуль-

турэмрэ дзюдомрэкэ Институтыр Мыекъуапэ кыщиухыгъ, Краснодар краим икомандэ хэт. Аш кызэрэтиуагъяу, иныбджэгъухэм, тренер-кэлэгэаджэхэм аулуклаагь. Адыгейим дзюдомкэ иктилийн ибэнаплэ иштихбу дунаим щязыгъэуагъэм ашыщэу Кобл Якъубэ шуукэ ыгуу къеэгъэлкыжы.

Михаил Наний Москва кыкыгъ, Шхъэлэхь Рустам Краснодар краим фэбанэ, Пашло Алайрэ Дэхьу Азэмратрэ килограмм 60-м нэс къэзэшчыхэрэм якуп хэтых. Зэкіэ зыцэ къетуагъэхэм хэгъэгүм изэнэкьюхэм, дунээ зэлукіэгъухэм

медальхэр къащыдахыгъэх. — Тренерэу Нэпсэу Бисльян зэриллытэрэмкэ, Мыекъуапэ спортсменхэр зэрэшызэлуклаагъэх кыыпкырыкэу бэнаклохэм ягъэджэн изэхэшэн ехыллэгъэ юфыгъуакхээр зэрхьащых.

Адыгэ Республикэм дзюдомкэ изэшшипкыгъэ командэ итренер шьхъалеу Бастэ Сэлымэ ынаэ зытиридзагъэр кыхэдгээшти штоогуу. Мыекъуапэ бэнэплэ еджаклэр цээрийн зышигъэхэ тренерхэм, спортсменхэм бэнаклохэр тапэки агуягъэштых, опытэу ялэр къафалотэшт.

Ингуш Владимир Къэбэртээ-Бэлькъарым кыщиухыгъ, Мыекъуапэ кыралыгъо технологическэ университетыр кыуухыгъ. Тренерэу С. Бастэр ипашэу хэгъэгүм изэнэкьюкы зыфэгъэхъазыры. Урысыем истудентхэм дзюдомкэ язэлукіэгъу дышье медальр кыыщыдэзыхыгъэ Тулпэрэ Айдэмэри Налщык щыклошт зэнэкьюкум хэлэжьэшт.

Дзюдомкэ ягъэджэн зэлукіэгъур шэмбэтым Мыекъуапэ щауухышт.

Суретым итхэр: **Бастэ Сэлымэрэ Сергей Хованскэмрэ.**

Зэхэзышагъэр ыкы кыздээзгээштэйрэ:

Адыгэ Республикэм лъяпкы Йофхэмкэ, Иэкыб къэралхэм ашы псэурэ тильзэгъэхъэхэм адьрээ зэлхынгъэхэмкэ ыкы къэбар жьугъэм иамалхэмкэ и Комитет Адрессыр: ур. Крестянскэр, 236

Редакциер зыдэшылэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приимнэр:
52-16-79,
Редакцием авторхэм
къаихырэр А4-кэ заджхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкэ 5-м
емыхуухэрэр ары. Сатырхэм азылагуу 1,5-рэ
дэлээр, ширифт 12-м
нах цыкунэу щытэп.
Мы шапхъэхэм адимыштэрэ тхыгъэхэр
редакцием зэкегъэжохых.

Зыщаушыхытагъэр:

Урысыем Федерацием хэутын Йофхэмкэ, телерадиокъэтинхэмкэ ыкы зэллыгъэсикэ амалхэмкэ и Министерствэ и Темир-Кавказ чыпіэ гъэйорышаплэ, зэрэушыхытагъэрэхээштых. Тыгъэхээштэйрэ ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушыхытагъэр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

Зэкімкэи
4352
Индексхэр
52161
52162
Зак. 2358

Хэутынм узьчиэхтэйхэнэу щыт уахтэр Сыхьатыр 18.00

Зыщаушыхытагъэрэхээштэйрэ уахтэр Сыхьатыр 18.00

Редактор шьхъалэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шьхъалэм игуадзэр
Мэшлэкъо С. А.

Пшээдэжыкъижыгъэхъазыры секретарыр
Хъурмэ Х. Х.

Хъурмэ Х. Х.

Зэтэгъапшэх

1. «Зенит» — 16
2. «Ростов» — 13
3. «Локомотив» — 13
4. ЦСКА — 12
5. «Краснодар» — 11
6. «Ахмат» — 9
7. «Уфа» — 9
8. «Рубин» — 8
9. «Спартак» — 8
10. «Урал» — 8
11. «Динамо» — 7
12. «Тосно» — 6
13. «Арсенал» — 4
14. СКА — 4

15. «Анжи» — 3
16. «Амкар» — 2.

Я 7-рэ шеэлэгъухэр

- | | |
|-------|-------------------------|
| 18.08 | «Тосно» — СКА |
| 19.08 | «Урал» — ЦСКА |
| | «Спартак» — «Локомотив» |
| | «Рубин» — «Анжи» |
| 20.08 | «Амкар» — «Зенит» |
| | «Динамо» — «Уфа» |
| 21.08 | «Ростов» — «Краснодар» |
| | «Ахмат» — «Арсенал» |

Нээлүүгъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТЫЛП Нурбай.